

Motion till riksdagen 2025/26:1848

av **Anna-Belle Strömberg m.fl. (S)**

Jämlik transplantationsvård i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att skapa ett sammanhängande donations- och transplantationsområde över hela riket och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Hälso- och sjukvård i Sverige ska ges på lika villkor och efter behov. Trots detta råder i dag stora skillnader när det gäller tillgången till transplantation. I Sverige finns sex donationsregioner och tre transplantationsenheter (recipientområden). Beroende på vilket organ som ska transplanteras tillhör en patient olika regioner, vilket leder till att väntetider och chanserna att få ett nytt organ varierar kraftigt beroende på var i landet patienten bor.

Det är inte rimligt att livsavgörande behandling som organtransplantation avgörs av postnumret. När hälso- och sjukvården i övrigt strävar efter jämlikhet och behovsstyrd prioritering framstår dagens system som otidsenligt. Organ kan dessutom gå förlorade på grund av organisatoriska gränser och bristande samordning, något som inte är acceptabelt när behovet är så stort.

Under 2024 genomfördes 822 transplantationer i Sverige, varav 233 organ kom från avlidna donatorer. Samtidigt väntar fortfarande över 700 personer på nya organ. Medianväntetiden för hjärttransplantation har ökat från 93 dagar (2023) till 150 dagar (2024). Detta är en utveckling som visar att vi behöver en mer effektiv, nationell struktur för att kunna möta behoven och minska väntetiderna.

Internationella exempel visar att ett sammanhållet system är möjligt och framgångsrikt.

USA har en gemensam nationell väntelista via United Network for Organ Sharing (UNOS). Med en befolkning på över 330 miljoner kan varje organ matchas till den patient som har störst behov, oavsett var i landet man bor.

Spanien har länge legat i världstoppen när det gäller organdonation. Landet har en central styrning via den nationella organisationen Organización Nacional de Trasplantes (ONT), vilket bidragit till att Spanien haft över 40 donatorer per miljon invånare – en nivå som gör att fler patienter får möjlighet till livräddande behandling.

Norden samarbetar via Scandiatransplant, en gemensam väntelista som inkluderar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Trots detta är Sverige fortfarande uppdelat internt på regioner, vilket skapar en dubbel struktur som minskar effektiviteten.

Det är hög tid att ta nästa steg och organisera donation och transplantation helt nationellt. På samma sätt som cancervården i många delar har nationella kvalitetsregister och standardiserade vårdförlopp, bör transplantationsvården bygga på en gemensam väntelista och en enhetlig struktur.

Sverige har redan ett nationellt donationscentrum under Socialstyrelsen som kan utgöra bas för en framtida nationell organisation. Det är nu regeringens ansvar att ta nästa steg och låta utreda hur ett helt sammanhållet donations- och transplantationsområde kan byggas upp.

Hälso- och sjukvård måste organiseras så att människors liv kan räddas och lidande minskas. Transplantationsverksamheten är en sådan verksamhet som bör organiseras nationellt.

Anna-Belle Strömberg (S)

Peter Hedberg (S)

Peder Björk (S)

Malin Larsson (S)